

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania S.B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle

o rentę rodzinną oraz świadczenie uzupełniające,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 13 grudnia 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 18 października 2022 r., sygn. akt III AUa 972/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążenia odwołującego się kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej w postępowaniu kasacyjnym.**

[az]

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 stycznia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle odmówił S.B. prawa do renty rodzinnej. Organ rentowy podał, że orzeczeniem komisji lekarskiej ZUS z dnia 7 stycznia 2020 r. wnioskodawca został uznany za osobę całkowicie niezdolną do pracy, przy jednoczesnym stwierdzeniu, że daty powstania tej niezdolności nie można ustalić; na pewno nie powstała przed 22 września 1997 r.

Decyzją z dnia 17 stycznia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle, powołując się na art. 1 ust. 3, art. 2 i art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 31 lipca

2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 156), odmówił S.B. prawa do świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, stwierdzając, że orzeczeniem z dnia 7 stycznia 2020 r. komisja lekarska ZUS orzekła, że nie jest niezdolny do samodzielnej egzystencji.

Wyrokiem z dnia 22 września 2021 r. Sąd Okręgowy w Krośnie oddalił odwołania S.B. od obu decyzji.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, wyrokiem z dnia 18 października 2022 r., oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że w odniesieniu do renty rodzinnej po zmarłym ojcu J.B. istotne jest spełnienie przez odwołującego się przesłanek prawa do tego świadczenia, o których mowa w art. 65, 67 i 68 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm.; dalej ustawa emerytalna), a więc to, czy całkowita niezdolność do pracy powstała do ukończenia przez niego 16 roku życia, tj. w przypadku odwołującego się do 22 września 1997 r. lub też ewentualnie do ukończenia nauki w szkole. Z kolei jeżeli chodzi o prawo do świadczenia uzupełniającego, którego podstawę prawną stanowi art. 2 ustawy o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, konieczne było ustalenie, czy S.B. jest niezdolny do samodzielnej egzystencji.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji, że całkowita niezdolność do pracy odwołującego się powstała w listopadzie 2016 r. oraz że nie jest on osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji. W tym zakresie zaakceptował konkluzje opinii biegłych sądowych z zakresu: psychiatrii i psychologii oraz neurologii. W jego ocenie, opinie te odpowiadają wymogom stawianym przez art. 285 § 1 k.p.c., bowiem zostały uzasadnione w sposób przystępny i są zrozumiałe dla osób niedysponujących wiedzą medyczną. Wnioski swoje biegli sformułowali jasno i czytelnie i podtrzymali je konsekwentnie w kolejnych opiniach uzupełniających sporządzonych wobec zarzutów odwołującego się. W takiej sytuacji, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie zachodziły przesłanki do powołania innych biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii, jak również biegłego lekarza z zakresu medycyny pracy. Dowód z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy nie

jest bowiem obligatoryjny, a w sytuacji, gdy przeprowadzone opinie biegłych z zakresu schorzeń badanego, nie wyrażają wątpliwości, ale są stanowcze i jasne, nie ma konieczności uwzględniania kolejnych wniosków dowodowych strony niezadowolonej z wyników dotychczasowego postępowania.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że wobec ustalenia, że odwołujący się stał się całkowicie niezdolny do pracy w wieku 35 lat nie było istotne, do kiedy kontynuował naukę.

Odnosząc się do decyzji ZUS z dnia 2 października 2003 r., na podstawie której odwołującemu się została przyznana renta socjalna, Sąd Apelacyjny zauważył, że już z treści tej decyzji wynika, iż podstawą przyznania tego świadczenia nie była całkowita niezdolność do pracy odwołującego się, ale orzeczenie Powiatowego Zespołu Orzekania ds. Niepełnosprawności w K. z dnia 15 grudnia 1999 r., zgodnie z którym odwołujący się został uznany za osobę niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym. Tak więc odwołujący się uzyskał prawo do renty socjalnej, bowiem uzyskał w dniu 15 grudnia 1999 r. orzeczenie o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, w oparciu o które złożył wniosek o przyznanie mu renty socjalnej w sierpniu 2003 r. Zastosowanie miały przepisy przejściowe, tj. art. 26 ust. 2 i art. 27 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, która zmieniła ustawę z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414 ze zm.).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że zaliczenie do danego stopnia niepełnosprawności, tj. znacznego czy umiarkowanego nie oznacza automatycznego przyjęcia, że dana osoba jest całkowicie niezdolna do pracy lub też niezdolna do samodzielnej egzystencji na podstawie ustawy emerytalnej. Orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności nie jest bowiem tożsame z orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy lub braku zdolności do samodzielnej egzystencji.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że przejście na wcześniejszą emeryturę matki odwołującego się nie oznacza, że był on całkowicie niezdolny do pracy w wieku 13 lat. Zgodnie bowiem z § 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki

(Dz.U. z 1989 r. Nr 28, poz. 149), w razie sprawowania opieki nad dzieckiem, które nie ukończyło 16 roku życia, nie wymaga się orzeczenia o inwalidztwie, lecz stwierdzenia przez poradnię specjalistyczną lub oddział sprawujący opiekę medyczną, że ze względu na stan zdrowia, spowodowany jednym ze stanów chorobowych wymienionych w ust. 3, wymaga ono stałej opieki.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołujący się zarzucił:

(-) naruszenie prawa materialnego – art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, przez niezasadne przyjęcie, że do ustalonego i niekwestionowanego w niniejszej sprawie stanu faktycznego wystarczające było dokonanie jego oceny przez pryzmat art. 68 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, podczas gdy konieczne było sięgnięcie także po art. 68 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 2 tejże ustawy, skoro odwołujący się po ukończeniu 16 roku życia a przed ukończeniem 25 roku życia kontynuował naukę w szkole specjalnej w M.P., w związku z czym żądanie ustalenia prawa do renty rodzinnej należało ocenić także na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 2 powyższej ustawy;

(-) naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności:

1. art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., przez nieuchylenie zaskarżonego wyroku i nieprzekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, mimo nierozpoznania przez ten Sąd istoty sprawy - które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, albowiem stwierdzenie powstania całkowitej niezdolności do pracy w okresie pobierania nauki w szkole po przekroczeniu 16 roku życia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat życia, stanowiłoby podstawę do przyznania renty rodzinnej na podstawie art. 65 w związku z art. 67 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 68 pkt 1 ust. 3 ustawy emerytalnej, a która to okoliczność nie była w rzeczywistości przedmiotem badania przez Sąd pierwszej instancji; choć pomimo że w postępowaniu dopuszczone zostały opinie trzech biegłych (opinia wspólna lekarzy specjalistów psychologa i psychiatry oraz jedna opinia neurologa), żadna z nich nie dotyczy okresu pobierania przez skarżącego nauki po ukończeniu 16 roku życia, a przed ukończeniem 25 lat życia, bowiem ich przedmiotem było

zbadanie, czy skarżący może zostać uznany za całkowicie niezdolnym do pracy i czy niezdolność ta powstała przed ukończeniem przez niego 16 roku życia;

2. art. 232 zdanie drugie k.p.c. w związku art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., przez nieprzeprowadzenie przez Sąd dowodu z opinii biegłych na okoliczność, czy odwołujący się może zostać uznany za całkowicie niezdolnego do pracy i czy ta niezdolność powstała w okresie pomiędzy 16 a 25 rokiem życia w trakcie nauki w szkole - które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, albowiem stwierdzenie powstania całkowitej niezdolności do pracy w okresie pobierania nauki w szkole po przekroczeniu 16 roku życia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat życia, stanowi podstawę do przyznania renty rodzinnej na podstawie art. 65 w związku z art. 67 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, zaś do dokonania takich ustaleń w niniejszej sprawie niezbędna jest specjalistyczna wiedza;

3. art. 232 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 235 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., przez nieuzyskanie i nieprzeprowadzenie bezpośrednio przez Sąd orzekający dowodu z dokumentacji szkolnej skarżącego oraz akt pracowniczych skarżącego - które to uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, albowiem ustalenie spełnienia przesłanek wynikających z art. 68 ust. 1 pkt 3 w związku z pkt 1 i 2 ustawy emerytalnej wymaga precyzyjnego ustalania przebiegu choroby i stanu psychofizycznego osoby ubiegającej się o przyznanie jej renty rodzinnej, a także okresu powstania całkowitej niezdolności do pracy (do zbadania czego niezbędna jest pełna dokumentacja medyczna takiej osoby), jak również daty ukończenia nauki, co ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia powstania niezdolności do pracy w okresie, o którym mowa w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej (do zbadania czego niezbędna jest dokumentacja szkolna takiej osoby) oraz ewentualnego zatrudnienia takiej osoby (do zbadania czego niezbędna jest dokumentacja pracownicza takiej osoby, zwłaszcza akta pracownicze, umowy, świadectwa pracy);

4. art. 232 zdanie 2 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 236 k.p.c. i art. 286 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., przez nieprzeprowadzenie przez Sąd dowodu z dodatkowej opinii innych biegłych psychiatry, psychologa i neurologa w sytuacji, w której powołani biegli przed wydaniem opinii nie dysponowali całością istotnych dokumentów oraz informacji pozwalających im na wydanie trafnych opinii, a w szczególności nie badali stanu całkowitej niezdolności do pracy po ukończeniu 16 roku życia w związku z nieustaleniem przez Sąd, do kiedy odwołujący się pobierał naukę, nie dysponowali dokumentacją szkolną i pracowniczą odwołującego się, nie dysponowali dokumentacją związaną z przejściem S.B. na wcześniejszą emeryturę w związku z koniecznością opieki nad obarczonym bardzo poważnymi dolegliwościami zdrowotnymi 13-letnim wówczas synem, jak również nie dysponowali informacjami o przyznanej S.B. przez ZUS od 2003 r. na stałe renty socjalnej, która to renta przysługuje po stwierdzeniu całkowitej niezdolności do pracy w dzieciństwie z powodu naruszenia sprawności organizmu przed ukończeniem 18 roku życia, tj. z tytułu niemal tożsamej przesłanki wymaganej do ustalenia spornego prawa do renty rodzinnej, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, albowiem prawo do renty rodzinnej zależy od precyzyjnego ustalenia przebiegu choroby i stanu psychofizycznego skarżącego oraz okresu powstania całkowitej niezdolności do pracy, natomiast dla właściwej oceny tych kwestii przez biegłych niezbędne jest posiadanie wszystkich istotnych informacji odnoszących się do stanu zdrowia odwołującego będącego miarodajnym do wydania trafnych opinii w sprawie;

5. art. 233 § 1 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., polegające na przejęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii w sytuacji, gdy liczne zarzuty apelacji obejmowały w szczególności: nierozpoznanie istoty sprawy, sprzeczność ustaleń biegłych i w ślad za nimi ustaleń Sądu pierwszej instancji ze zgromadzonymi dowodami w sprawie, jak również istotne pominięcia i braki w materiale dowodowym, w tym w wydawanych przez

biegłych opiniach stanowiących podstawę do ustaleń faktycznych, co powodowało konieczność poczynienia własnych ustaleń faktycznych przez sąd odwoławczy, natomiast przyjęcie za własne ustaleń Sądu pierwszej instancji skutkowało tym, że w istocie zarzuty apelacyjne nie zostały rozpoznane;

6. art. 232 zdanie 2 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 236 k.p.c. i art. 286 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., przez niedopuszczenie przez Sąd i nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy jako biegłego o odpowiedniej specjalności do ustalenia całkowitej niezdolności do pracy odwołującego się warunkującej przyznanie odwołującemu renty rodzinnej, które to uchybienie mogło mieć istotne znaczenie w kwestii ustalenia spełnienia przesłanki warunkującej przyznanie odwołującemu renty rodzinnej;

7. art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., przez nierozpoznanie przez Sąd drugiej instancji zarzutu apelacyjnego i tym samym nieprawidłową kontrolę apelacyjną przez nieodniesienie się do nieprzeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji dowodu w postaci skierowania odwołującego się do wyspecjalizowanej jednostki medycznej na obserwację w sytuacji, w której powołani w sprawie biegli ocenili stan zdrowia na podstawie pobieżnego kilkuminutowego badania, w ocenie skarżącego, nie odzwierciedlającego jego rzeczywistego stanu zdrowia oraz jego zdolności samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie i zaspokajania elementarnych potrzeb życiowych, które to uchybienie mogło mieć istotne znaczenie w kwestii ustalenia uprawnień skarżącego do świadczenia uzupełniającego, bowiem przeprowadzenie tego dowodu pozwoliłoby na poczynienie właściwych obserwacji co do rzeczywistego stanu zdrowia i stwierdzenia - po dłuższej obserwacji - niezdolności odwołującego do samodzielnej egzystencji;

8. art. 227 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. w związku z art. 271 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., przez niedopuszczenie i nieprzeprowadzenie przez Sąd dowodów z przesłuchania powołanych przed Sądem pierwszej instancji świadków: M.S., K.F. i D.S. na okoliczność okresu

powstania u odwołującego się całkowitej niezdolności do pracy, leczenia odwołującego się na schorzenia powodujące całkowitą niezdolność do pracy od dzieciństwa, funkcjonowania odwołującego się w bieżącym życiu i całkowitej niezdolności do samodzielnej egzystencji, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, albowiem prawo do renty rodzinnej zależy od precyzyjnego ustalenia przebiegu choroby i stanu psychofizycznego skarżącego oraz okresu powstania całkowitej niezdolności do pracy, natomiast dla właściwej oceny tych kwestii niezbędne jest posiadanie wszystkich istotnych informacji odnoszących się do stanu zdrowia odwołującego, tym bardziej gdy ustalenie stanu zdrowia dotyczy lat odległych, w których dokumentacja lekarska nie była tak skrupulatnie gromadzona, podobnie również ustalenie prawa do świadczenia uzupełniającego zależy od precyzyjnego ustalenia niezdolności do samodzielnej egzystencji u odwołującego się, natomiast powołani świadkowie posiadali miarodajne informacje w tym zakresie;

9. art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., przez niezawarcie w uzasadnieniu wyroku wszystkich wymaganych elementów w stopniu pozwalającym na pełną kontrolę kasacyjną zaskarżonego orzeczenia, a w szczególności przez niewskazanie, na jakich dowodach Sąd pierwszej i drugiej instancji oparł się przy orzekaniu oraz przyczyn, dla których odmówił wiarygodności i mocy dowodowej innym dowodom, które to uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, albowiem prawo do renty rodzinnej zależy od precyzyjnego ustalenia przebiegu choroby i stanu psychofizycznego skarżącego oraz okresu powstania całkowitej niezdolności do pracy, jak również okresu pobierania przez niego nauki, a także ewentualnego jego późniejszego zatrudnienia.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, że jest ona oczywiście uzasadniona.

Skarżący wskazał, że w przedmiotowej sprawie w związku wiekiem odwołującego się - ukończeniem 35 lat - niezbędne było ustalenie, czy całkowita niezdolność do pracy powstała do ukończenia 16 lat życia albo do ukończenia nauki w szkole. W związku z tym kluczową kwestią w niniejszej sprawie była ocena

stanu zdrowia skarżącego przez pryzmat nie tylko art. 68 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, ale również art. 68 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 2 tejże ustawy, skoro odwołujący się, po ukończeniu 16 roku życia a przed ukończeniem 25 roku życia, kontynuował naukę w szkole specjalnej w M.P.. Przedmiotowa kwestia - w związku z jej niezbadaniem przez Sąd pierwszej instancji i tym samym nierozpoznanie istoty sprawy - była przedmiotem zaskarżenia w apelacji odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie, jednakże Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdził, że nie było istotne, do kiedy odwołujący pobierał naukę, co w sposób oczywisty rażąco narusza przepisy prawa materialnego bowiem żądanie ustalenia prawa do renty rodzinnej należało ocenić także na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, czego w zaskarżonym orzeczeniu brak.

Skarżący podkreślił, że Sąd pierwszej instancji dopuścił wprowadzenie dowodów z opinii biegłych lekarzy dla ustalenia stopnia niezdolności do pracy odwołującego się i daty jej powstania, jednak wskutek nieprawidłowego oznaczenia okresu, na jaki data ta powinna przypaść, błędnie sformułował adresowane do biegłych tezy dowodowe. Biegli nie dysponowali całością dokumentacji oraz wskazywanych wyżej niezwykle istotnych informacji związanych ze stanem zdrowia odwołującego w tamtym okresie, co w sposób oczywisty uniemożliwiło im wydanie trafnych opinii w sprawie. Istotne skrócenie przez Sądy orzekające okresu, w jakim należy poszukiwać początków całkowitej niezdolności do pracy odwołującego się S.B., uniemożliwiło autorom opinii prawidłowe skorzystanie z pochodzących z tego okresu dowodów medycznych, jak również dokumentacji szkolnej i pracowniczej, pozwalających na właściwą ocenę stanu zdrowia odwołującego się w tym czasie. Dla ustalenia niezdolności do pracy strony w okresie odległym w stosunku do trwającego procesu decydujące znaczenie mają zaś nie aktualne badania przedmiotowe, lecz dokumentacja chorobowa oraz opinie i orzeczenia lekarskie z tego właśnie czasu.

Dalej wywiódł, że: „W zaskarżonym kontrowersyjnym wyroku Sądu biegli nie odnieśli się do przysługiwania odwołującemu prawa do renty socjalnej z tytułu niemalże tożsamej przesłanki wymaganej do ustalenia spornego prawa do renty, tj.

całkowitej niezdolności do pracy, która nie była kontestowana przez organ rentowy w sprawie o rentę socjalną. Biegli nie odnosząc się do stwierdzonej u odwołującego całkowitej niezdolności do pracy powstałej przed 18 rokiem życia, stwierdzili iż ta całkowita niezdolność do pracy powstała dopiero w wieku 35 lat, podważając tym samym stwierdzoną jeszcze w 2003 r. całkowitą niezdolność do pracy odwołującego powstałą w dzieciństwie.”.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę, wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (na którą powołuje się skarżący), należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest

oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Przy czym podkreślić należy, że w judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, w której oczywista zasadność skargi kasacyjnej miałaby polegać na oczywistym naruszeniu przepisów procesowych, gdyż, stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący więc musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436).

Zauważyć należy, że błędnie skarżący wywodzi o nierozpoznaniu istoty sprawy, upatrując tej wadliwości w niezbadaniu pod kątem całkowitej niezdolności odwołującego się do pracy w okresie nauki w szkole specjalnej. Po pierwsze, z

podstawy faktycznej nie wynika, aby ustalenia ograniczały się do okresu do ukończenia przez odwołującego się 16 roku życia. Taki błędny wniosek skarżący wysnuł ze stwierdzenia Sądu Apelacyjnego, że wobec ustalenia, że odwołujący się stał się całkowicie niezdolny do pracy w wieku 35 lat, nie było istotne, do kiedy kontynuował naukę. Tymczasem zgodnie z art. 68 ustawy emerytalnej ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej prawo do renty rodzinnej przysługuje dzieciom bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2, czyli albo do ukończenia 16 roku życia, albo do ukończenia 25 roku życia – gdy kontynuuje naukę (z możliwością przedłużenia do zakończenia ostatniego roku studiów. Tak więc ustalenie, że odwołujący stał się całkowicie niezdolny do pracy w wieku 35 lat przesądza o tym, że nie spełniają się przesłanki ani z punktu 2, ani z punktu 3 – ust. 1 art. 68 ustawy emerytalnej i taki jest też sens omawianej wypowiedzi Sądu. Stąd też Sady orzekające nie ograniczyły okresu, w jakim należy poszukiwać początków całkowitej niezdolności do 16 roku życia.

Po drugie, co do pojęcia nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., należy wyjaśnić, że polega to na błędnym przyjęciu przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie (prekluzja, przedawnienie, potrącenie, brak legitymacji, prawo zatrzymania itp.) albo na zaniechaniu zbadania (w ogóle) materialnej podstawy żądania, niezbadaniu podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia albo całkowitym pominięciu merytorycznych zarzutów pozwanego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22; z dnia 28 października 1999 r., II CKN 521/98, LEX nr 50700; z dnia 28 listopada 2000 r., IV CKN 175/00, LEX nr 515416; z dnia 8 listopada 2001 r., II UKN 581/00, LEX nr 567859; z dnia 6 grudnia 2001 r., I PKN 714/00, OSNP 2003 nr 22, poz. 544; z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, z glosą E. Rott-Pietrzyk; z dnia 12 września 2002 r., IV CKN 1298/00, LEX nr 80271; z dnia 2 października 2002 r., I PKN 482/01, LEX nr 577445; 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, LEX nr 151622; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635; z dnia 17 kwietnia 2008 r., II PK 291/07, LEX nr 837059; z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CSK 661/09, LEX nr 737251). W niniejszej sprawie Sąd (także pierwszej instancji) orzekł (negatywnie dla skarżącego) o istocie sprawy, czyli o prawie do

renty rodzinnej i prawie do świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił też, że mimo podobieństwa definicji, stwierdzenie umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame ze stwierdzeniem niezdolności do pracy. Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę na to, że na gruncie obowiązującego prawa nie ma podstaw do utożsamiania wymienionych pojęć, względnie negowania występowania między nimi różnic, skoro posiadają odmienną definicję legalną, a ocena niezdolności do pracy, jej stopnia i ustalanie innych wymaganych w tym zakresie okoliczności oraz orzekanie o stopniu niepełnosprawności należy do innych organów oraz stanowić ma konieczną przesłankę prawną dla ustalenia prawa do korzystania z różnego rodzaju świadczeń i uprawnień (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 386/02, OSNP 2004 nr 12, poz. 213; z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 222/03, OSNP 2004 nr 19, poz. 340; z dnia 4 marca 2008 r., II UK 130/07, LEX nr 459312; z dnia 17 lutego 2009 r., I UK 233/08, LEX nr 736713 oraz postanowienie z dnia 16 grudnia 2005 r., II UK 77/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 372). Zatem bezzasadne jest twierdzenie skarżącego o niemalże tożsamej przesłance prawa do renty socjalnej i prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W rezultacie biegli nie mogli odnieść się do stwierdzonej u odwołującego się całkowitej niezdolności do pracy powstałej przed 18 rokiem życia, ponieważ takiego orzeczenia nie było.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz art. 108 § 1 i art. 102 k.p.c.

[az]
(r.g.)

